

»Hyvin selvää suamee . . .»

Vuonna 1947 ilmestyneen »Vanha kansa muistelee» -teoksensa¹ jatkoksi PERTTI VIRTARANTA julkaisi viime vuoden lopulla uuden, edeltäjänsä puolitoista sataa sivua laajemman, kokoonpanoltaan samantapaisen murrenäytekokoelman *Hämeen kansa muistelee* (WSOy, Porvoo — Hki 1950, 504 s., 16 kuvaliitettä). Edellinen teos sisälsi kaikkiaan 104 kertojan suusta kuultua murreainesta 29:stä Ylä-Satakunnan pitäjästä, uudessa kokoelmassa taas on 79 kertojan sanomaa 22:sta hämäläismurteen alueeseen luettavasta kunnasta, nim. Urjalasta, Sääksmäeltä, Hattulasta, Tyrvännöstä, Hauholta, Tuuloksesta, Luopioisista, Pälkäneeltä, Kangasalta, Sahalahdelta, Kuhmalahdelta, Eräjärveltä, Längelmäeltä, Orivedeltä, Teiskosta, Ruovedeltä, Ylöjärveltä, Pirkkalasta, Tyrväältä, Karkusta,

¹ Eritelty Virittäjässä v. 1948, s. 170 —.

Suoniemeltä ja Kihniöstä; neljän viimeksi mainitun pitäjän murretta oli jo ensimmäisessäkin kokoelmassa.

Hämeen kansan muisteluiden aiheet ovat samoja kuin Ylä-Satakunnan vanhan kansankin: omaelämäkerrallisia kuvauksia, jutelmia ja kaskuja erikoislaatuista tapauksista ja henkilöistä, kansan tapojen, uskomusten ja työmuotojen kuvauksia ja selityksiä ym. sellaista perimätietoa, joka kansatieteen ja kansantietouden tutkijalle on antoisaa ja korvaamattoman arvokasta. Kielentutkijalle teos antaa kaikinpuolisesti täyteläisen, luotettavan kuvan hämäläismurteiden kielellisistä ilmaisumuodoista, »selvästä suomesta». Tätä puolta kokoelmassa täytyy pitää entistäkin tarkemmin todellisuutta vastaavana, kun ensin osa tekstistä tällä kertaa on ensin tallennettu magnetofonilevyihin, joista se sitten on litteroitu. Kun teos on tarkoitettu suuren yleisönkin kirjaksi, ei murrenäytteitä kirjoitettuun asuun saatettaessa tekstiin tietystikään ole voitu merkitä puhetahteja, sana- ja lausepainoja, rytmijaksoja jne., joiden tarkkaamiseen magnetofonilevyyn, -nauhaan tai -lankaan tallennetut kielelnäytteet antavat erinomaiset mahdollisuudet.¹ Tällaisenaankin, kun vain paussit on välimerkein osoitettu, Hämeen kansan muistelukset ovat — kielentutkimuksemme erääseen tehtävään tässä viitatakseni — erinomaista ainesta esim. lauseanalyysille, mm. sanajärjestyksen tutkimiselle; tässä kohdin tosin — sen on kokemus jo ehtinyt osoittaa — tutkimuksen tulokset ehkäpä juuri sana- ja lausepainon merkinnän puuttuessa saattavat eri tutkijoilla olla varsin erilaiset.

Kun suuren yleisön mielenkiinto luultavasti ja toivottavasti edelleen pitää kustantajan suopeana tällaisten teosten julkisuuteen saattamiselle, voinee kiinnostuneena jäädä odottamaan, minkä murteen edustajat seuraavina toht. Virtarannan toimesta kertovat suomalaiselle kieli- ja kansatieteelle erittäin arvokkaita muisteluksiaan.

R. P.

¹ Tarkemmin kirjaanpantuja aluksi magnetofonilevyyn kerättyjä murrenäytteitä on julkaistu (osittain Virtarannankin litteroimina) Virittäjässä 1950, s. 242—, ja jo aiemmin on Lauri Kettunen julkaissut fonografilieriöistä litteroituja puhetahtimerkein varustettuja näytteitä suomen murteista (samoin myös etelävepsästä ja liivistä sekä yhdessä Lauri Postin kanssa vatjan kielestä).